

วงรอบข่าวกรอง : ๔ หรือ ๕ ขั้นตอนดี ?

ชนวน ปรากฏการณ์ทางการเมืองการทหาร ผู้เขียนตำราพิชัยสงครามของจีนในอดีต เคยกล่าวไว้ว่า “หากเราไม่รู้เรา แม้นรบนันตั้งร้อยครั้งก็ไม่มีอันตรายอันใด ถ้าไม่รู้เราแต่รู้เพียงตัวเรา แพ้ชนะย่อมกำกวมอยู่ หากไม่รู้ในตัวเราตัวเราเสียเลย ก็ต้องพราชัยทุกครั้งที่มีการยุทธนั้นแล” คำกล่าวนี้ใช้ได้ทุกยุคสมัยและมีตัวอย่างให้เห็นมานับไม่ถ้วน ทั้งนี้ จากคำกล่าวข้างต้นแบ่งได้เป็นสองส่วน คือ รู้เขา และ รู้เรา ซึ่งในประการแรกมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับงาน “ข่าวกรอง” ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลของฝ่ายตรงข้าม และอาจเป็นสิ่งที่จะมีผลแพ้ชนะของสงครามนั้นเลยทีเดียว

ข่าวกรองคืออะไร ?

ข่าวกรอง (Intelligence) คือ ผลผลิตที่ได้จากการนำข้อมูลข่าวสาร (Information) ซึ่งหมายถึงปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมา ผ่านกรรมวิธีการข่าวอันมีขั้นตอนต่าง ๆ เช่น รวบรวม วิเคราะห์ ประสานงาน แปลความหมาย ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับข้อมูลข่าวสารที่ได้รับให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ตอบสนองความต้องการใช้ข้อมูลของผู้บริหารได้อย่างตรงจุด นำไปสู่ความได้เปรียบเหนือฝ่ายตรงข้าม ซึ่งที่ผ่านมามักใช้กันในหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานทางทหาร โดยมีจุดประสงค์เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติ แต่ในปัจจุบันได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานเอกชนและภาคธุรกิจด้วย

ข่าวกรองมีวิธีการได้มาอย่างไร?

ข่าวกรอง (Intelligence) ได้มาจากระบวนการข่าวกรอง หรือที่เรียกว่า “วงรอบข่าวกรอง” (Intelligence cycle) โดยมีองค์ประกอบหลายขั้นตอนด้วยกัน แล้วแต่ละสำนักความคิดซึ่งมีลักษณะหลัก ๆ ร่วมกัน คือ เป็นการปฏิบัติต่อเนื่องกันไปไม่มีที่สิ้นสุดในลักษณะวงกลมหรือวงรอบ

วงรอบข่าวกรองประกอบด้วยอะไรบ้าง ?

วงรอบข่าวกรอง (Intelligence cycle) นั้นมีกระบวนการเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ โดยจะมีขั้นตอนอย่างไรบ้างนั้น ส่วนใหญ่นิยมใช้ ๔ - ๕ ขั้นตอน แล้วแต่หน่วยงานที่ใช้ประโยชน์เห็นสมควร

สำหรับวงรอบข่าวกรองแบบ ๔ ขั้นตอน ประกอบด้วย

- การวางแผนและการอำนวยความสะดวก (Planning and direction)
 - การรวบรวม (Collection)
 - การวิเคราะห์ (Analysis)
 - การเผยแพร่ใช้ประโยชน์ (Dissemination)
- โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. การวางแผนและการอำนวยความสะดวก (Planning and direction)

คือ การกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานบังคับบัญชาและกำกับดูแล โดยมีหัวข้อสำคัญโดยสรุป คือ ต้องการข่าวอะไร? ต้องการข่าวเมื่อใด? มีสิ่งบอกเหตุอย่างไร? และจะให้ใครไปทำงาน?

๒. การรวบรวม (Collection)

คือ การแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งข่าวสารที่ต้องการ หรือเรียกว่า ว่า “การหาข่าว” ซึ่งจะได้จากช่องทางหรือวิธีการต่าง ๆ เช่น Human Intelligence – HUMINT หมายถึงการหาข่าวกรองโดยใช้มนุษย์ เช่น เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการข่าว สายลับ ฯลฯ, Open-Source Intelligence – OSINT หมายถึงการสืบค้นจากแหล่งข้อมูลเปิดต่าง ๆ เช่น Internet หนังสือพิมพ์ ฯลฯ, Imagery Intelligence – IMINT หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศ, Signals Intelligence (SIGINT) หมายถึง งานการหาข่าวกรองที่หาข้อมูลด้วยเครื่องมือทางการสื่อสารโทรคมนาคม การถ่ายภาพ เรดาร์ ตลอดจนอุปกรณ์ไร้สายต่าง ๆ เช่น การตรวจจับการติดต่อสื่อสารของบุคคล เป็นต้น

๓. การวิเคราะห์ (Analysis)

ขั้นตอนนี้เริ่มด้วยการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากการรวบรวมในขั้นตอนที่ ๒ ว่ามีความน่าเชื่อถือในระดับใด ทั้งนี้จะพิจารณาจากที่มาของข่าวหรือแหล่งข่าวประกอบกับความน่าเชื่อถือของเนื้อหาข่าว หากแหล่งข่าวหรือตัวเนื้อหาข่าวไม่น่าเชื่อถือก็จะมีน้ำหนักในการพิจารณาน้อยลง จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข่าวโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ เช่น Matrix, Link Analysis เป็นต้น

เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการข้อมูลที่ได้ ควรจะสามารถอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทางลึกรวมถึงเบื้องหลัง และสิ่งที่เป็นต้นเหตุ ตลอดจนแจ้งเตือนเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้เป็น ข้อมูลแก่ผู้บังคับบัญชาใช้ประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาหรือป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

๔. การเผยแพร่ใช้ประโยชน์ (Dissemination)

ข้อมูลจากการจัดทำข่าวกรองจะมีคุณค่าเมื่อสามารถส่งข่าวไปยังผู้ที่มีความต้องการใช้

ข่าว ในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม และผู้ใช้ข่าวสามารถนำไปทำประโยชน์ได้ โดยมีหลักการดังนี้

- ๑) ส่งถึงผู้รับทันเวลาที่ต้องการ
- ๒) มีความชัดเจน สามารถรับทราบสาระสำคัญได้โดยง่าย
- ๓) มีรูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสม
- ๔) มีความเพียงพอทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ในระดับที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
- ๕) มีการรักษาความปลอดภัยและวิธีการส่งข่าวที่เหมาะสมว่าจะใช้วิธีการใด เช่น การโทรศัพท์หรือการส่งเป็นข้อความ และหากเป็นเรื่องที่สำคัญมากอาจต้องส่งถึงผู้รับด้วยตนเอง

เมื่อผู้ต้องการใช้ข่าวได้รับข่าวกรองแล้ว ก็อาจมีความต้องการให้ดำเนินการหาข้อมูลอีกเป็นการย้อนกลับไปสู่ขั้นตอนที่ ๑ และเริ่มวงจรรอบข่าวกรองรอบต่อไปนั่นเอง

หน่วยงานที่ใช้วงจรรอบข่าวกรองแบบ ๔ ขั้นตอน เช่น ส่วนการข่าว สำนักกิจการความมั่นคงภายใน กรมการปกครอง เป็นต้น

สำหรับวงจรรอบข่าวกรองแบบ ๕ ขั้นตอนจะมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. การวางแผนและการอำนวยความสะดวก (Planning and direction)
 ๒. การรวบรวม (Collection)
 ๓. การประมวลผลและแสวงประโยชน์ (Processing and exploitation)
 ๔. การวิเคราะห์ (Analysis)
 ๕. เผยแพร่ใช้ประโยชน์ (Dissemination)
- จะเห็นได้ว่าขั้นตอนที่ ๑, ๒, ๔ และ ๕ มีความคล้ายคลึงกับแบบ ๔ ขั้นตอน โดยจะแตกต่างกันที่มีการเพิ่มขั้นตอนที่ ๓ คือ การประมวลผลและแสวงประโยชน์

การประมวลผลและแสวงประโยชน์ (Processing and exploitation) หมายถึง การคัดสรรและจัดระเบียบข้อมูลดิบ (Raw Data) ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การตีความ (Interpret) การแปล

ความหมาย (Translate) ให้มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในกระบวนการต่อไป กล่าวคือ เป็นการแปลง (Convert) ตัวข้อมูลดิบให้กลายเป็นข่าวสาร (Information) นั่นเอง

ตัวอย่าง เช่น หากหน่วยข่าวได้ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมาย เป็นเอกสารทางการเงินและบัญชีของบริษัทแห่งหนึ่ง ข้อมูลนี้เป็นข้อมูลดิบ (Raw Data) ซึ่งประกอบได้ด้วยข้อมูลและตัวเลขมากมาย เช่น รายรับ-รายจ่าย รายงานการประชุม ฯลฯ ซึ่งยังไม่สามารถใช้ประโยชน์อย่างใดได้ หากแต่ต้องแปลงสภาพเป็นข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ได้ เป็นข้อมูลที่มีคุณค่ามีความหมาย ในการนำมาพิจารณา ในกรณีนี้คือ ต้องบอกได้ว่าบริษัทนี้มีกำไรหรือขาดทุนอย่างไร มีแหล่งเงินทุนจากที่ใด เกี่ยวข้องกับบุคคลใดบ้าง ใครเป็นผู้มีอำนาจเบิกจ่าย ฯลฯ โดยจะเห็นได้ว่า นำไปสู่การตอบคำถามได้ อย่างนี้จึงเป็นข่าวสาร (Information) เพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนที่ ๔ (การวิเคราะห์) เพื่อผลิตออกมาเป็นข่าวกรอง (Intelligence) ต่อไป

หน่วยงานที่ใช้วงรอบข่าวกรองแบบ ๕ ขั้นตอน เช่น CIA (Central Intelligence Agency) ของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

วงรอบข่าวกรองควรใช้แบบ ๔ หรือ ๕ ขั้นตอน ?

โดยรวมแล้ววงรอบข่าวกรอง (Intelligence cycle) ทั้งแบบ ๔ ขั้นตอน และ ๕ ขั้นตอน ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก และขั้นตอนที่แตกต่างก็แฝงอยู่ในขั้นตอนอื่น ๆ อยู่ครบถ้วนเพียงแต่การที่แยกส่วนการประมวลผลและแสวงประโยชน์ (Processing and exploitation) ออกมาในขั้นก่อนการวิเคราะห์

ก็เพื่อเป็นการเตรียมข้อมูลให้พร้อมในการวิเคราะห์ได้ทันที เปรียบเหมือนการเคี้ยวอาหารให้แหลกเสียก่อนที่จะส่งให้กระเพาะทำการย่อย เพราะหากไม่อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ร่างกายก็ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ฉะนั้นได้อันนั้น ข้อมูลก็เช่นกัน

การจะกำหนดใช้กี่ขั้นตอนนั้นต้องขึ้นอยู่กับระดับความยากและปริมาณข่าวของหน่วยงานนั้น ๆ ที่ได้รับ อย่างหน่วยงานข่าวกรองขนาดใหญ่ อย่าง CIA (Central Intelligence Agency) ของสหรัฐอเมริกา ก็จำเป็นที่จะต้องมีการประมวลผลและแสวงประโยชน์ (Processing and exploitation) เพิ่มขึ้นเป็นขั้นตอนหลักอีกอันหนึ่ง เหตุเพราะข้อมูลมีความยากในการวิเคราะห์ อีกทั้งยังซับซ้อนและปริมาณมากมาย

กรณีของกรมการปกครองที่หลักนิยมในการปฏิบัติงานข่าวกรองใช้วงรอบข่าวกรอง แบบ ๔ ขั้นตอน นั้น (ซึ่งก็มีหลายหน่วยข่าวและหลายประเทศใช้อยู่) ผู้เขียนเชื่อว่า มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการปฏิบัติงานอยู่แล้ว เพราะไม่ได้มีข้อมูลดิบที่มีความซับซ้อนหรือมีปริมาณมากมาย หากแต่ต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการเพิ่มคุณค่าและการจัดระเบียบข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลที่มีอยู่มีคุณค่าต่อการใช้ประโยชน์มากที่สุด อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์สถานการณ์ที่แม่นยำต่อไป

“ราชาผู้ทรงธรรมและขุนพลผู้หลักแหลม เมื่อถึงคราวทำศึกก็จักชนะ ทั้งได้รับผลสำเร็จเยี่ยมกว่าบุคคลอื่นนั้น ก็เนื่องจากสืบรู้ความในของข้าศึกก่อนนั่นเอง”

- ปราชญ์ขุนว -

